

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinsheimii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 13

urn:nbn:de:bsz:31-103771

5, 12, 10. *PEROSVS*) Simile illud Taciti 2, 31, 2. in extrema anxietudine Libonis, *ipsis, quas in nouissimam voluptatem adhibuerat, epulis excreuit.*

5, 12, 11. *QUAM MEO*) Non audio Acidalium, qui inserta uocula malit, *quam meus meo.* Sane potuisset ita scribere Curtius, sed uoluisse, quis monstret? & tamen sic concepta sententia Dario non indigna, ipsa autem structura uerborum etiam elegantior. At supra 3, 6, 6. de Alexandro sic locutus est, *satius est alieno me mori scelere quam meo meo?* scilicet pro subiectæ materiæ ratione aliter ibi loqui non poterat: quæ huc longe diuersa, aliam quoque sententiam postulauit. Sic Carthageneses apud Florum 2, 15, 9. *patriam suam malebant hostium manibus, quam suis uicis.*

5, 12, 16. *DEORVM*) Post hanc uocem intrudunt libri *anfflicis*, quod uideatur ex inepta glossa marginali, uolentis explicare quid sint deorum honores, in textum irrupisse.

EXTERNÆ OPE) De huius quoque loci integritate multum dubito. nec abest multum, quin mutilum pronunciem &c. Et tamen integer etiam uideri locus, si recte capias, possit. *Non admodum externa ope, cuius iam scilicet egebat, à suis plane destitutus.* Infra 6, 3, 13. *regem suum etiam externa opis egentem.* Acidalius. Melius tamen illud *nulla externa ope, cum Berneggero retuleris ad captiuus.* Darius fuit à seruis propriis captus, nulla externa ope admota, h. e. ut serui non iuuarentur iuberentur ab hostibus.

5, 12, 17. *PECUNIA*) Strabo lib. 15. de thesauris Alex. *Nonnulli omnia undique Ecbatana comparsata dicunt fuisse C & LXXX. millia talentorum. VIII. millia uero, quæ cum Dario à Media fugiente exportata, ab iis direpta fuerunt, qui eum necauerunt.* Arrianus 3, 4, 12. *Darium Ecbatani ad VII. M. talentum abstulisse* scribit, ut horum uerius narret, nostra parum interest.

5, 12, 19. *NEMO ALIUS*) Tum enim facile est exercitu, uel regno potiri. Sic apud Appian. in Syriac. Antiochus in Ægyptum properat, *ut igneos ægypti & ægyptiui.* Dicimus olim, DEO uolente, ad ista Taciti 6, 34, 3. *inaniem mox regiam Ætææ, ratiuosque Colchæ repetiuit.*

5, 12, 20. *AUREIS COMPEDIBVS*) Dio Chrysostomus oratione vltima, & Iustinus 5, 11, 4. narrant, huiusmodi uinculis oncratos etiam, à Cyro Astyagen, ab Artaxerxe Cyrum fratrem. Antonius quoque regem Armeniæ *Artasiden fraude deceptum, cæcenis; sed ne quid honori deesset, aureis uinxit.* ut Velleius 2, 81, 7. refert. Popma. Vide etiam SchegkI. notam ad citatum Velleii locum, & de eodem Armeniæ rege Dionem lib. 49. Sic apud Marcellin. 27, 26. *Sapor Arsacem uinctum cæcenis argenteis, quod apud eos honoratis uanum suppliciorum æstimatur esse solatium, exterminauit &c.* Tertullian. de cultu feminarum 1, 6. respiciens ad Æthiops Macrobios Herodoti 3, 23. *Apud barbaros quosdam, quia uernaculum est aurum & copiosum, auro uinctos in ergastulis habent, & uicinis malis onerant, tanto locupletiores, quanto nocentiores.* Quem locum illustrat alius ex Heliodori Æthiop. lib. 9. ubi de Theagene. & Plutarch. Erotico cap. IX. De Dario & Iustinus 11, 15, 1. Sic in Appiani Mithridat. rex ille filium cognominem *uocatum ad se uinxit aureis compedibus, nec multo post necauit.* Adde Dempsterum ad antiq. Rosini 10, 29. Voff. ad Vellei. pag. 96. p.

PROCVL) Eundem nimirum ad finem, ne inde suspicio oriretur, regem eo surru uehi.

5, 13, 1. *PATEBAT*) Alii *petebat.* Forfan legend. *parabat.*

5, 13, 2. *TABAS*) Non ausim adfirmanti Radero credere, uere emendare Glareanum *Ragas.* præterquam enim quod ea Mediæ urbs non *Ragas* nominatur recto casu, sed *Rhaga*, etiam supra ueri fidem non est, aliam ibi fuisse, *Tabas.* nec sane.

fane multum ad rem facit, quod Stephanus tres hoc nomine vrbes alibi, nullam in Pa-
retacene nominet. Scribit quidem Arrianus 3, 4, 16. Alex. Rhagas peruenisse, sed
in tota ista narratione saepius à Curtio dissidet, vt hunc ex illo corrigere non saturum
sit, aut integrum. Mox pro *præcipitem* ponerem *præcipite*.

5, 13, 3. *BAGYSTHENE*) Rectum videatur hic cum Radero sequi
Arrian. 3, 4, 12. qui Bisthanem hunc appellat, Ochi, qui ante Darium regnauerat fi-
lium. Sed sunt quæ dissuadent, tum, quod modo dixi, perpetuus fere horum aucto-
rum in ista narratione dissensus: tum etiam quod hic additur *Babylonio*, quod cur illi
Bisthani tribui debeat, docendum erat: Raderus *Megisthane* edidit: atque ita Modi
codices habuisse affirmat. Certe Briffonius lib. 1. p. 134. *Megisthanem Babylonium* hic re-
perit, atque sic Perlarum Parthorumque proceres purpuratosque interdum appellari,
non paucis Græcorum Latinorumque scriptorum locis ostendit. Supra etiam 5, 1, 20.
habuimus *Bagophanem Babylonium*, quo & ipso loco dubitabam, an *Megisthanem* legi
rectius foret, cum alix edd. *Bagisthanem* habeant. Est & *Megistanum* mentio in Syrac.
23, 19, *ὡς μὲν ἔστι τῶν Μιγισθίων συνδροσέως*: nam inter purpuratos *considebis*. Item in
adiunctis Eusebianis: *Μετὰ τὸ Ἀλεξάνδρου τελευτῆς διασπέντες τὸ βασιλείου ἐν
Μιγισθίων ἀντὶς*: Post *Alexandri* vero finem diuidentes imperium proceres eius. Et ali-
quanto post: *Καὶ εἰσέλθον ἐν Μιγισθίων Ναβυχοδονόσορ εἰς τὸ πύργον*: Et ingressi sunt
Megisthanes Nabuchodonosoris urbem Hierosolyma. Inter Latinos est & Frontinus stra-
tegem. 2, 9, 5, in quendam ex *Megisthanis* (Armenii) quos ceperat, animaduertit.

5, 13, 4. *SPEREST*) Hac ita edidimus volentibus bonis Cod. & egre-
gio sensu. Ipsum quippe Darium vocat maximum opus, & breuissimum labo-
rem eadem figura, qua infra 7, 5, 36. *Spitamenes eum* (Bessum) tenebat, collo inserta
caetera, tam barbaris, quam Macedonibus gratum spectaculum. Hic loquendi modus pau-
lo ignotior; corruptit hunc locum, quem præmanibus habemus: itidem vt alium Li-
uii, quem ad Flor. 4, 23, 81. l. emaculauimus.

IN ILLO CORPORE) Vide Gruteri discurs. cap. 10. ad illa Taciti
4, 25, 5. *Non nisi duce interfecto, requiem belli fore.*

5, 13, 5. *NEC LABORI*) Forte fuit, *neu labori, neu periculo parceret.*

5, 13, 6. *VICVM*) Nomen non exprimit. Iustinus 11, 15, 1. in *rico Par-
thorum Thaxa* iunctum fuisse scribit; non etiam ibi interfectum.

5, 13, 7. *INTERPRES*) Reges, Persici sermonis ignaros Græcos, per
interpretem audiebant: atque ita, Sylosontis Samii verba à Dario exaudita Herodo-
tus 3, 140. refert. Themistoclem quoque, vbi primum in Artaxerxis conspectum col-
loquiumque venit, per interpretem locutum, Plutarchi in Them. cap. 47. scribit. Sic
etiam cum peregrinis egisse reges indicat. Herod. lib. 3. sermones à Dario, coram
Græcis, habitos cum Indis narrans. Briffon. lib. 1. pag. 137.

5, 13, 8. *DIMACHAS*) Alexander maximus Imperatorum inuenit, vt
apud Sixtum Arcerium p. 156. not. ad Ælian. Iulius Pollux testatur, cuius hæc verba
sunt: *Eras & aliud equitum genus, Dimacha dicti, ex inuentione Alexandri, armorum
apparatu instructi leniore, quam qui est pedium gravis armatura, grauiore vero, quam
qui est equitum: exercitati in viramque, & pedestrem, & equestrem pugnam. vt & in lo-
cis equitatus apud equos viantur: & vt ne, si in loca deuenirent iniqua, & minus apta,
omnino ad pugnandum inepti essent, idemque experirentur, quod Lydis quandoque accidit.
Equum autem apprehendebat, ac custodiebat famulus aliquis, qui in solum eum visum vna
sequebatur. iste qui ex equo descenderat, confestim inter pedites armatos pugnabat. Anno-
tauit etiam Arcerius ex Hefychio eosdem dictos ἀμιαππυς. Dimache sunt, qui Hamippi
dicti, qui quidem interdum pedites, interdum equites pugnant. Hamippi autem, quasi
dicat,*

dicas, pedes simul & eques. Non absimiles ab isto genere sunt equites, qui hodie in militia nostra *Dragones* nuncupantur, bombardas gestantes oblongas ex humeris dependentes. Radenus. Dimachas istos eo demum tempore instituisse Alexandrum ex Arriano 3, 4, 23. colligas: *quum intelligeret non posse pedites se fessimantem equitantem sequi, equites circae quingentos equis desilire iubet, & duces peditem aliosque praestantissimos quosque ita ut pedites armati erant, equos conscendere.* Quam rem, licet alia de causa imitatus Caesar de bel. Gall. 1, 42. commodissimum esse statuit, omnibus equis Gallis equitibus detrahit, legionarios eo milites legionis decima, cui quam maxime confidebat, imponere. Hamippos autem istos tam ex equis pugnavisse, ex Hæo; quam inter pedites, ex Thucydide & Xenophonte, Harpocratismis Lexicon notat: additque à Philochoro eisdem *αποδρόμους* siue *antecursores* vocati. Vide etiam Tollii notas in Palæphatum, Valesium in Excerpta Polybii, pag. 36. pr. & Alex. ab Alex. pag. 980. m. Valde falsus est Vir doctus in Miscellaneis, qui apud Curtium pro *Dimichas*, ut falso edebatur, dubitavit legere *Dimoiritas*, aut *Diostinitas*, cum hæc ipsa posterior vocula in Marcellino 27, 20. & Capitolini M. Antonino cap. 21. corrupta sit, legendumque pro ea, *Diognitas*, ut ostendit Cl. Salmasius ad dictum Capitolini locum.

5, 13, 10. *IPSE QUADRATO*) Vereor ut hæc bene sana sint. Dixit eum cum expeditis equitibus iter ingressum, phalangem sequi iussisse quantum posset: nunc statim subiungit ipsum quadrato agmine incessisse. Quid si fuerit sequi iussa quadrato agmine. *Incedens &c.* Phalangem nimirum quadrato agmine sequi iussit, ut Arrianus monstrat 3, 4, 23. *τὸς ἢ ἀδύς πύξος*, phalangem nimirum, *ὡς τὸ ἐξ ἰμῶν*. ubi illud *ὡς τὸ ἐξ* reddidit Doctiss. interpres; quadrato agmine, ex ipsa mente auctoris.

5, 13, 11. *BRUCVBELVS*) Alii *Proculus*, quod Romanum nomen est: at illud & barbaricum; & propius accedens ad id quod ei homini imponit Arrian. 3, 4, 11. *Antibelum* appellans.

5, 13, 14. *NOMEN*) Sic apud Claudian. de bello Gild. vers. 384. *Stilico ad Honorium*

Quam tuus ensis aget - - - plus nominis horror

Vide Gruteri discurs. ad Tacit. cap. 7.

5, 13, 16. *DEOS VLTORES*) Nihil huc facit aut *Arimanes* Persarum, aut *malus genius*, ex Agathia & Plutarchi Alex. cap. 52. Nam in hoc loco ἰ δ αὖ μὲν *περὶ*, nihil aliud est, quam *pernix* illa fortuna, quæ Curtii verbis, *Persas regere non desinebat*, eademque vi est exclamatio illa Darii, quæ Annibal's, apud Liu. 27, 53, 12. agnosco fortunam Carthagini. *Arimanem* autem quamvis pro principio mali haberent Persæ, forte post Manichæorum insaniam, quæ in illis partibus plurimum polluerat, non tamen sequitur eum potius vindicem malorum statuisse, quam bonum aliquem deum. Vindicta enim scelerum, cum ex iustitia oriatur ad finem bonum, & mortalitati salutarem, non certe adscriptam fuisse ab hominibus ratione non omnino destitutis, credibile est malo genio: quem & si non per iustitiam tanquam delicta vicisceretur, sed quod calamitatibus humanis delectaretur, mala immittere credebant, ut Veioem suum Romani, & modo Indi suos Aygnanos, quos ideo venerantur, ne nocent. At bonis genis vltionem tribuerunt omnes gentiles, adeoque istud in ore vulgi erat, *DEVS*, scilicet ille verus & vnus (hoc enim est illud testimonium animæ, de quo Tertullianus librum composuit) vltor erit. Ergo & ex suis diis, quos pro bonis habebant, Ioui, *Vindictis* cognomen Romani indederunt, *Vltoris*, Marti. Flor. 3, 11, 5. *deus sacerum vltores*. Vide Plutarch. de Cleomene cap. 73. apophth. Lacon.

TEL A

TELA INIICIVNT) Perditissimorum hominum perfidiam magis etiam aggrauat canis exemplum, qui parricidis istis longe melior, prosperiorem quam illi meretur memoriam. Nam Dario, cum à Besso multis vulneribus confossus esset, & iaceret stratus; omnibus mortuorum relinquentibus, canis ab eo educatus solus permansit fidelis, eumque iametsi non amplius ab eo nutritur, eodem affectu obseruauit, ac si adhuc uiuere. Aliq. hist. anim. 6. 25. 4.

5, 13, 18. **QVA QVEMQVE)** Vide supra ad 3, 11, 12. Florus 3, 11, 10. Reliquia infelicis exercitus, quo quemque rapuit fuga &c. distracta.

INCERTI ADHVC) Sic bene coniungitur adhuc, nam Acidal. iungebat voci resistere, uel etiam melius: utrumque sensus penitus introspectus renuit.

5, 13, 20. **SINGVLI)** Malim, singulos, ut quemque prebenderant, illud quaque pro quemque etiam supra 5, 11, 10. inuito auctore nonnullos in codices irrepserat: & hoc etiam loco multi bonique præferunt; quemque. An retinenda prior lectio, & de ueliculis exponenda, ut scrutati fuerint uelicula, ut quaque in manus uenerant? Magis est, ut captiuos singulos perscrutati fuerint; ex iisque quæsiuerint, ubi Darius esset: atque hoc præcedentia uelint.

5, 13, 22. **TERRITIS)** Plutarchus extremo lib. 1. de fort. Alex. Rationes periculo imminente franguntur, atque imaginationibus iudicium expellunt, ubi prope adsumt res terribiles. Metus enim non solum memoriam consternat, ut ait Thucydides; sed & insensuum animi omne, & laudabilem conatum incitationemque.

PLVRES CAPTIVI) Idem accidit Anglis, à Cobione Scoto uictis, apud Thuan. lib. V.

5, 13, 24. **GALEA HAVSTAM)** Ritu militari, quia nihil ad eam rem accommodatius ad manum erat. Vide Senec. de benef. 5, 24, 3. Tibull. 2, 7, 8. Frontin. 1, 7, 7. Luctat. Placid. ad Statium Theb. 3, 663. Peto Albinou. de Obitu Mæcenatis in pr. Lucan. 9, 502. aliosque, quos citat Vir multiuulgæ lectionis & accurati iudicii, Dempsterus, ad antiquit. Rosin. 10, 12.

5, 13, 25. **SEMIVIUI)** Hæc uelima, inquit Modius, huius libri uox in membranis fuit, nisi quod quæ deesse uidebantur, à nescio quo, ex Iustino uelut supplementum adiecta erant, sed hæc talia satius erit, apud ipsos auctores legere, quam Curtio temere aliena, ut paruum purpuræ assuere. Idem finis est in Constantiensis Codice. Raderus. Nos igitur non uulgare tantum supplementum, sed etiam nostrum, auctoris uerbis subieciimus; ne lectorem interrupta historia series moraretur: & tamen alio charactere expressimus, addita etiam monitiuncula, ne quis amplius existimaret habenda pro Curtianis, quod uideo retro doctissimis uiris accidisse non quin statim uidere potuerint aliena esse, si disquirendum putassent, sed quoniam iisdem typis statim textui subnexa erat, festinantes facile sefellerunt.

5, 13, 26. **APVD INTELLECTVRPM)** Hinc quoque deprehendas hæc non esse à Curtio apud quem paulo supra 5, 11, 5. legitur hæc rudis Græca lingua Darius.

5, 13, 28. **EXEMPLI)** Vide notam Amantissimi Soceri ad Iustin. 11, 35, 10. unde hæc desumpta.

5, 13, 31. **LACHRIMIS)** Notatum id in aliis quoque, eos illachrimasse uictis hostibus. Vide supra ad 3, 12, 6. sic Eumenes cæde Crateri nunciata aduenit ad eum, atque ubi spirantem & mentis compositum uidit, equo delapsus illachrymans, dextramque ei iniicit &c. Plutarchus Eum. cap. 13. Nec alienum est quod de M. Marcello refert Valer. Max. 5, 1, 4. eum captis à se Syraculis fletum cohibere non potuisse, quem si quisignarus uir (forte ueri) aspexisset, alterius uictoriam esse credidisset. Atque idem etiam de Scipione in excidio Carthaginis proditur.

CHLA-